

**OXIRGI 10 YIL ICHIDA SHARQIY YEVROPA VA YAQIN SHARQ
MAMLAKATLARI O'RTASIDAGI QUROLLI MOJAROLAR, SIYOSATNING
JADALLASHUVI VA BUNING MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIGA
TA'SIRI**

Sodiqov Rustam Muzafar o'g'li

Nizomiy nomidagi O'zMPU

Chaqiriqqacha Harbiy Ta'lim fakulteti 2-bosqich talabasi

Rustamsadikov2005@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada so'nggi o'n yil davomida Sharqiy Yevropa va Yaqin Sharq mintaqalarida yuzaga kelgan qurolli mojarolar, geosiyosiy raqobatning kuchayishi hamda xalqaro siyosiy jarayonlarning jadallashuvi tahlil qilinadi. Jumladan, Rossiya–Ukraina urushi, Suriya fuqarolar urushi va Isroil–Falastin mojarosi kabi nizolarning mintaqaviy va global xavfsizlikka ta'siri ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda ushbu mojarolar natijasida yuzaga kelayotgan siyosiy, iqtisodiy va xavfsizlik bilan bog'liq jarayonlarning Markaziy Osiyo davlatlariga ko'rsatayotgan ta'siri hamda ehtimoliy tahdidlari yoritib berilgan. Shuningdek, mintaqadagi barqarorlikni ta'minlash, xavfsizlikni mustahkamlash va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish zarurati ilmiy jihatdan asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *geosiyosiy jarayonlar, qurolli mojarolar, xalqaro xavfsizlik, Sharqiy Yevropa, Yaqin Sharq, Markaziy Osiyo, siyosiy barqarorlik, xalqaro hamkorlik.*

**ВООРУЖЕННЫЕ КОНФЛИКТЫ И ПОЛИТИЧЕСКАЯ
ИНТЕНСИФИКАЦИЯ МЕЖДУ СТРАНАМИ ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ И
БЛИЖНЕГО ВОСТОКА ЗА ПОСЛЕДНИЕ 10 ЛЕТ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА
СТРАНЫ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.**

Содиков Рустам Музафарович

Студент 2-го курса факультета военного обучения Государственного военного университета им. Низами

Аннотация. *В данной статье анализируются вооруженные конфликты, усиление геополитической конкуренции и интенсификация международных политических процессов, произошедшие в регионах Восточной Европы и Ближнего Востока за последнее десятилетие. В частности, рассматривается влияние таких конфликтов, как российско-украинская война, гражданская война в Сирии и израильско-палестинский конфликт, на региональную и глобальную безопасность. Исследование подчеркивает влияние и потенциальные угрозы политических, экономических и связанных с безопасностью процессов, возникающих в результате этих конфликтов, для стран Центральной Азии. Оно также научно обосновывает необходимость*

обеспечения стабильности в регионе, укрепления безопасности и развития международного сотрудничества.

Ключевые слова: геополитические процессы, вооруженные конфликты, международная безопасность, Восточная Европа, Ближний Восток, Центральная Азия, политическая стабильность, международное сотрудничество.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE (VR) AND (AR) TECHNOLOGIES.

Sodiqov Rustam Muzafar o'g'li

Nizami Tashkent State Pedagogical University

2nd-year student, Faculty of Pre-conscription Military Training

Abstract: *This article analyzes the armed conflicts, increased geopolitical competition, and the intensification of international political processes that have occurred in the regions of Eastern Europe and the Middle East over the past decade. In particular, the impact of conflicts such as the Russian-Ukrainian war, the Syrian civil war, and the Israeli-Palestinian conflict on regional and global security is examined. The study highlights the impact and potential threats of the political, economic, and security-related processes arising from these conflicts on the countries of Central Asia. It also scientifically substantiates the need to ensure stability in the region, strengthen security, and develop international cooperation.*

Keywords: *geopolitical processes, armed conflicts, international security, Eastern Europe, Middle East, Central Asia, political stability, international cooperation.*

So'nggi o'n yil ichida Sharqiy Yevropa mintaqasi xalqaro siyosiy jarayonlarning eng faol va keskin hududlaridan biriga aylandi. Bu jarayonlar, asosan, mintaqada yirik davlatlar o'rtasidagi geosiyosiy raqobat, xavfsizlik tizimining qayta shakllanishi hamda iqtisodiy manfaatlarning to'qnashuvi bilan bog'liqdir. Ayniqsa, Rossiya–Ukraina urushi zamonaviy xalqaro munosabatlar tizimiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan eng muhim mojarolardan biri hisoblanadi.

Mazkur mojaroning ildizlari 2014-yilda boshlangan siyosiy jarayonlarga borib taqaladi. Ushbu davrda mintaqada siyosiy beqarorlik kuchayib, harbiy qarama-qarshiliklar yuzaga keldi. 2022-yilda mojaroning keng ko'lamli harbiy bosqichga o'tishi esa butun Yevropa xavfsizlik tizimini tubdan o'zgartirib yubordi. Natijada ko'plab davlatlar o'z harbiy strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga majbur bo'ldi.

Shu jarayonlarda NATOning mintaqadagi faoliyati sezilarli darajada oshdi. Alyansga a'zo davlatlar Sharqiy Yevropada harbiy infratuzilmani mustahkamlash, mudofaa tizimlarini rivojlantirish hamda xavfsizlik sohasidagi hamkorlikni kuchaytirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu esa mintaqada harbiy-siyosiy muvozanatning o'zgarishiga olib kelmoqda.

Bundan tashqari, Yevropa Ittifoqi davlatlari tomonidan qo'llanilgan iqtisodiy sanksiyalar ham xalqaro iqtisodiy tizimga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Energetika resurslari savdosi, transport

yo'llari hamda global logistika tizimi yangi sharoitlarga moslashishga majbur bo'ldi. Bu jarayonlar nafaqat Yevropa, balki Osiyo va boshqa mintaqalarga ham ta'sir ko'rsatmoqda.

Yaqin Sharq mintaqasi tarixan siyosiy beqarorlik, etnik va diniy qarama-qarshiliklar hamda geosiyosiy raqobat bilan tavsiflanadi. So'nggi o'n yil davomida ushbu hududda yuzaga kelgan bir qator qurolli mojarolar global xavfsizlik tizimining muhim muammolaridan biri bo'lib qolmoqda.

Xususan, Suriya fuqarolar urushi mintaqadagi eng murakkab mojarolardan biri hisoblanadi. Ushbu mojaro natijasida millionlab insonlar o'z uylarini tark etishga majbur bo'ldi va dunyoning turli mamlakatlariga ko'chib o'tishga majbur bo'ldi. Bu esa xalqaro migratsiya jarayonlarining keskin ortishiga olib keldi. Bundan tashqari, mamlakat infratuzilmasining katta qismi vayron bo'lib, iqtisodiy tizim jiddiy zarar ko'rdi.

Yaqin Sharqdagi yana bir muhim mojaro bu Yaman fuqarolar urushi hisoblanadi. Ushbu mojaro hududda gumanitar inqirozning yuzaga kelishiga sabab bo'lib, millionlab insonlarning turmush sharoiti yomonlashishiga olib keldi. Xalqaro tashkilotlar tomonidan ushbu mojaro zamonaviy davrning eng yirik gumanitar muammolaridan biri sifatida baholanmoqda.

Shuningdek, Isroil–Falastin mojarosi ham Yaqin Sharqdagi eng uzoq davom etayotgan siyosiy mojarolardan biridir. Ushbu mojaro mintaqada siyosiy barqarorlikni ta'minlash jarayonini murakkablashtirib, xalqaro diplomatik munosabatlarga ham ta'sir ko'rsatmoqda.

Mazkur mojarolar natijasida hududda terrorizm va ekstremizm xavfi ham ortib bormoqda. Ayrim radikal tashkilotlarning faoliyati xalqaro xavfsizlik tizimiga jiddiy tahdid solmoqda. Shu sababli ko'plab davlatlar terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro hamkorlikni kuchaytirishga intilmoqda.

Sharqiy Yevropa va Yaqin Sharq mintaqalarida yuzaga kelayotgan siyosiy va harbiy mojarolar Markaziy Osiyo davlatlariga ham sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Mazkur mintaqa geografik jihatdan muhim strategik hudud hisoblanib, Yevropa va Osiyo o'rtasidagi transport hamda savdo yo'llarida muhim o'rin tutadi.

Avvalo, xavfsizlik masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Yaqin Sharqdagi beqarorlik va ekstremistik guruhlarining faoliyati ayrim radikal g'oyalarning Markaziy Osiyo hududlariga tarqalish xavfini oshirishi mumkin. Shu sababli mintaqa davlatlari milliy xavfsizlik tizimlarini mustahkamlash hamda terrorizmga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda.

Ikkinchi muhim omil iqtisodiy jarayonlar bilan bog'liq. Global siyosiy keskinlik xalqaro savdo tizimiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Transport yo'laklari va logistika tizimlarining qayta shakllanishi Markaziy Osiyo davlatlari uchun yangi iqtisodiy imkoniyatlarni ham yaratmoqda. Masalan, Yevropa va Osiyo o'rtasidagi yangi transport yo'llarining rivojlanishi mintaqaning tranzit salohiyatini oshirishi mumkin.

Bundan tashqari, energiya resurslari bozori ham muhim ahamiyatga ega. Markaziy Osiyo davlatlari neft, gaz va boshqa tabiiy resurslarga boy hudud hisoblanadi. Global energiya bozoridagi o'zgarishlar ushbu davlatlarning iqtisodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Bugungi kunda global siyosiy jarayonlar Markaziy Osiyo davlatlari oldida yangi strategik vazifalarni qo'yimoqda. Ushbu vazifalar, avvalo, mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash, iqtisodiy barqarorlikni saqlash hamda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bilan bog'liq.

Mintaqa davlatlari o'rtasidagi hamkorlikning kuchayishi xavfsizlik masalalarini samarali hal etishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilish ham muhim ahamiyatga ega. Xususan, terrorizmga qarshi kurashish, chegaraviy xavfsizlikni ta'minlash hamda noqonuniy migratsiya muammolarini hal etish bo'yicha qo'shma dasturlar amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari, iqtisodiy integratsiya jarayonlarini rivojlantirish ham mintaq barqarorligi uchun muhim omil hisoblanadi. Savdo aloqalarining kengayishi, transport infratuzilmasining rivojlanishi hamda investitsiya muhitining yaxshilanishi mintaq davlatlarining iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zbigniew Brzezinski The Grand Chessboard. The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives. – New York: Basic Books, 1997.
2. Samuel P. Huntington The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. – New York: Simon & Schuster, 1996.
3. United Nations. World Security Report. – New York: UN Publications, 2023.
4. World Bank. Global Economic Prospects. – Washington DC, 2022.
5. International Crisis Group. Middle East and Eastern Europe Conflict Reports. – Brussels, 2023.
6. NATO. Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization. – Brussels, 2022.
7. Yevropa Ittifoqi. European Security Strategy and Foreign Policy Documents. – Brussels, 2021.
8. Organization for Security and Co-operation in Europe. Regional Security Review. – Vienna, 2022.
9. Asian Development Bank. Central Asia Economic Outlook. – Manila, 2023.
10. Stockholm International Peace Research Institute. SIPRI Yearbook: Armaments, Disarmament and International Security. – Stockholm, 2023.